

NOTA ETIMOLÒGICA : EL MOT *CORRAL*

Corral és un dels vocables d'ús més general en català i en espanyol, i existeix també en provençal i portuguès.

La primera accepció que li atribueix el diccionari de la Real Academia Española, i de la qual són derivacions secundàries les altres, és : «Sitio cerrado y descubierto, en las casas o en el campo.» En alguns dialectes castellans i portuguesos predomina la forma *curral*.¹ De les formes *courrau* i *courral* provençals dona Mistral aquests significats : «Abée d'un moulin ; lieu où l'on rassemble les vaches pour les traire près du parc des veaux, en Rouergue ; enclos, parc à brebis, en Béarn.»²

En català trobem usat *corral* en tots els dialectes. (Vegeu la carta 540 de l'*Atlas Lingüístic de Catalunya* on només manca *corral* en rossellonès, que substitueix aquell mot per *cortal*.) Les variants de significat del mot poden resumir-se de la manera següent :

Corral: 1. La part extrema de la casa, tancada de paret i que sol estar descoberta totalment o parcial, destinada a estatge d'animals domèstics, a dipòsit de fems, a conreu de plantes alimentícies, etc. || 2. Tros de terra tancat de paret i descobert totalment o en gran part, destinat a estatge de bestiar. *Corral del Rei*: el que es destina oficialment a guardar-hi el bestiar que s'hagi trobat aperduat o fent tala, el qual ha d'ésser recuperat pel seu amo mitjançant el pagament de la corralada i del valor del dany que els animals hagin fet en terra d'altri (Mallorca, Menorca). || 3. Tros de terra tancat de paret i destinat al conreu d'arbres fruiters, principalment de figueres de moro (Mallorca). || 4. Era coberta ; petit edifici on es baten els cereals i es tanca bestiar (Alt Ribagorça, Vall d'Aneu, Cardós, Andorra). || 5. Conjunt de llana, formatge i mantega que un lloc (alqueria) produeix en una anyada (Menorca). || 6. La quantitat de llana que s'ha

1. F. KRÜGER, *Die Gegenstandskultur Sanabrias und seiner Nachbargebiete* (Hamburg 1925), 117.

2. F. MISTRAL, *Lou Tresor dou Felibrige*, I, 647.

llevat a un ramat d'ovelles en tondre-les (Manacor). || 7. En la navegació fluvial, part del llaüt destinada a estar-hi el mul que en navegar contra corrent ha d'estirar la sirga (Mequinensa). || 8. Redol de blat o d'ordi, dins el qual romanía el segador endarrerit quan els seus companys més actius anaven tallant les espigues en direcció obliqua fins a deixar aquell redol isolat (Mallorca). Era una cosa feta intencionadament per riure's del company menys destre; quan el tenien dins el redol isolat, solien dir: «Ara tenim s'ase dins es corral!»³ || 9. Pareteta rústica que es fa entorn d'un arbre, principalment d'una figuera, per a defensar-lo del bestiar que podria rosegar-lo o arrabassar-lo quan és tendre (Ciutadella).

El *corral* || 1, o sia, el que és una dependència adherida a la casa, està generalment situat a la part posterior de l'edifici, si aquest està dins una població; a les cases de camp és més freqüent que estigui el corral a la part davantera o a un costat de la casa. Les dimensions i distribució del corral varien segons les possibilitats econòmiques del propietari i segons els usos a què aquell lloc es destina, determinats per la professió dels familiars i per la mena de productes del país respectiu. Així, si els habitants de la casa no són agricultors, el corral té per finalitat servir de lloc d'esplai i d'orejament, amb predomini de la jardineria i del conreu d'hortalissa per al consum de la família; en canvi, si aquesta es dedica a l'agricultura, el corral té moltes aplicacions relacionades amb aquesta professió, com són les d'estatge de bestiar, dipòsit de fems, d'eines i de llenya, i per això en aquesta mena de corral l'espai descobert sol ésser més petit que en els de finalitat menys utilitària. És difícil d'assignar característiques especials als corrals de cada una de les comarques, perquè en realitat no hi ha diferència de tipus ben definits. Un corral casolà de país agrícola conté gairebé sempre aquestes dependències: galliner, estable amb els pessebres o menjadores, gàbies conillers, assoll o porcatera, dipòsit d'eines de llaurança, femer i comuna. Aquesta accepció de *corral* com a dependència adherida a una casa, la tenim recollida a l'Empordà, la Garrotxa, la Plana de Vic, el Pla de Bages, Igualada, Organyà, Ribera del Sió, Santa Coloma de Queralt, Camp de Tarragona, Vinaròs, Castelló de la Plana, Lluçena, València, Ribera del Xúquer, Xàtiva, Pego, Alcoi i Mallorca.

El *corral* || 2, o sia, el tancat situat fora de les cases, es destina principalment a ovelles i cabres. Hi ha regions on es distingeix el

3. P. ROKSETH, *Terminologie de la culture des céréales à Majorque* (Barcelona 1923), III.

corral (per a ovelles i cabres) de la *cort* (per als bous) ; a altres comarques, en canvi, també es diu *corral* el tancat del bestiar boví, i a unes altres s'anomena *cort* l'estatge dels porcs i *corral* el de tota altra mena de bestiar (Pont de Suert, Rupit, Sant Feliu de Pallarols, Collsacabra) ; en altres regions és descobert (Casserres, Cabanes, Tortosa) ; però és més freqüent la forma mixta, o sia el corral en part descobert i en part tapat de teulada (Cerdanya, Conca de Tremp, Penedès, Camp de Tarragona, Priorat, Gandesa, Vinaròs, Alcoi, Eivissa). A algunes regions es confon el corral amb l'estable, o sia el lloc on s'arreceren les bèsties grosses (Morella, Sueca) ; en altres, l'estable és una dependència del corral (Mallorca) ; en altres són construccions independents i separades. També hi ha comarques, i fins famílies dins un mateix poble, que confonen el corral amb l'assoll pel fet de no tenir a la casa altres bèsties que els porcs ; i no manquen pobles on hi ha corrals especials per als porcs (*corral de porcs* al Camp de Llíria i a Mallorca). Finalment, hi ha llocs on el corral es confon amb el femer, pel fet de tirar-se els fems a un recó del corral de la casa (Sort).

El mot *corral* apareix documentat en català en textos antiquíssims, fins i tot del segle XIII : «Lo lop entrà en un corral on havia moltes ovelles..., lo pastor qui no havia guardat lo corral aquella nit» (R. LLULL, *Blanquerna*, cap. 52) ; «Faem cridar conseyl qui uinguessen en aquel corral qui es denant les cases nostres» (JAUME I, *Crònica*, cap. 31).

L'etimologia de *corral* ha estat estudiada amb diferents criteris, sense que s'hagi arribat fins avui a una conclusió definitiva. Cal prescindir, primerament, de l'origen proposat per Simonet,⁴ que considerava *corral* com a germà de *cortal* i procedent, per tant, del llatí *CORTĒM*, 'estable' : hi ha la dificultat fonètica de la pèrdua de la *t*, que no seria comprensible. Segons Diez,⁵ *corral* és derivat de *corro* ; però aquesta derivació (admesa per Körting⁶ i per l'Acadèmia Espanyola en el seu diccionari), suposant que fos vàlida per al castellà, no ho seria per al català i provençal, que són llengües en les quals el mot *corro* no existeix ; per altra banda, una importació castellana del mot *corral* en català i provençal no és creïble, vista l'antiguitat i la gran extensió que en aquestes llengües té el vocable.

4. F. J. SIMONET, *Glosario de voces ibéricas y latinas usadas entre los mozárabes* (Madrid 1888), 136.

5. F. DIEZ, *Etymologisches Wörterbuch der romanischen Sprachen* (Bonn 1887), 442.

6. W. KÖRTING, *Lateinisch-romanisches Wörterbuch* (Paderborn 1907).

Meyer-Lübke en l'article CÜRRĒRE del seu *Romanisches Etymologisches Wörterbuch*, núm. 2415, diu que *corral* amb el significat de 'pati' no s'explica semànticament com a derivat de CÜRRĒRE, 'córrer'. Podem afegir que morfològicament s'explica encara menys que semànticament, perquè seria el primer cas, que sapiguem, d'aplicació del sufix -ĀLE a un radical verbal (ja que -ĀLE s'aplica únicament a primitius nominals).

Una nova teoria ha estat formulada per Mn. Antoni Griera,⁷ segons la qual *corral* seria una contracció de *cort real* (<*cort reial*) no precisament en el sentit d'una Cort de palatins, sinó en el d' 'estable del rei'. Aquesta idea li ha estat suggerida a l'autor per l'existència de l'expressió *corral del rei* a Mallorca i Menorca, esmentada més amunt; Griera opina que el nom de *cort real* s'hauria generalitzat per a totes les corts de bestiar i s'hauria convertit en *cort-ral* i *corral*.

Moltes dificultats, tan serioses que les creiem insuperables, s'oposen a la teoria de Griera:

a) Inexistència de la forma *cort-reial* o *cort-real*, amb el significat de 'corral', en cap dialecte català modern;

b) Carència de documentació antiga de *cort-real* amb el significat de 'corral', i existència, en canvi, de la forma *corral* en documents catalans de gran antiguitat;

c) Coincidència de la forma *corral* generalíssima en tot l'extens domini castellà, llengua en la qual seria molt difícil fer venir *corral* de *corte real*;

d) Improbabilitat d'un canvi de significat tan estrany com seria la generalització de l'adjectiu *reial* a tots els estables. L'analogia que tracta de trobar Griera amb el *camí ral* (= *camí reial*) «que certament» diu «no és pas una via de primera categoria», no treu cap a carrer, ja que els casos són completament diferents: el *camí ral*, bo o dolent, sempre és el *camí oficial* entre dos pobles, però els estables i pletes dels pagesos no tenen cap oficialitat en què fundar el títol de reials.

Davant la fragilitat de totes les teories etimològiques que hem esmentades, sense pretendre de donar una solució segura i definitiva al problema de l'origen de *corral*, ens permetem indicar com a probable una base llatina CÜRRĀLE, derivada de CURRUS 'carro'. Fonèticament aquesta etimologia és inatacable. En quant al significat, sembla fàcil

7. «Butlletí de Dialectologia Catalana», XX, 37.

que CURRALE significant 'el lloc on estan els carros' passés a designar també 'el lloc on estan les cavalleries', i per tant prengué el significat d' 'estable' ; després, pel fet de reunir-se en un mateix paratge de la casa no sols les cavalleries sinó també les altres bèsties domèstiques, hauria pogut arribar fàcilment el mot *corral* a prendre totes les accepcions que té actualment.

Observem de passada que es troba el mot *currare* com a sinònim de 'corral' en el baix llatí dels Furs d'Osca de l'any 1247 : «Qui pignorat boves, bravos, equas, vacas vel oves, et miserit eos in currali, peytet pro calonia 60 solidos» (ap. DU CANGE, *Glossarium mediae et infimae latinitatis*, ed. Niort, II, 672).

FRANCESC DE B. MOLI,

Institut Ramon Llull, Palma de Mallorca.
Societat Catalana d'Estudis Històrics.